

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015		Ф-23.10- 05.01/053.00.01/Б/ОК11 -01-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1 Арк 18 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
Гірничої справи,
природокористування та
будівництва

27 серпня 2024 р., протокол № 08

Голова Вченої ради

Володимир КОТЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Основи анатомії та фізіології нервової системи»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 053 «Психологія»
освітньо-професійна програма «Екстремальна психологія»
факультет гірничої справи, природокористування та будівництва
кафедра наук про Землю

Схвалено на засіданні кафедри
Наук про Землю
26 серпня 2024 р.,
протокол № 08

Завідувач кафедри

Олена ГЕРАСИМЧУК

Гарант освітньо-професійної
програми

Марина ОКСЮТОВИЧ

Розробник: доктор біологічних наук, професор Лариса ШЕВЧУК

Житомир
2024 – 2025 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.10- 05.01/053.00.01/Б/ОК11 -01-2024
	<i>Випуск 1</i>	<i>Зміни 0</i>	<i>Екземпляр № 1</i>	<i>Арк 18 / 2</i>

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи анатомії та фізіології нервової системи» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 053 «Психологія» освітньо-професійна програма «Екстремальна психологія» затверджена Вченою радою факультету Гірничої справи, природокористування та будівництва від 27 серпня 2024 р., протокол № 08.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.10- 05.01/053.00.01/Б/ОК11 -01-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 3

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 5	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Обов'язкова	
Модулів – 2	Спеціальність 053 «Психологія»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1	—
Загальна кількість годин – 150		Семестр	
		1	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 5 самостійної роботи – 4,4	Освітній ступінь «бакалавр»	Лекції	
		48 год.	- год.
		Практичні	
		32 год.	- год.
		Лабораторні	
		__ - год.	__ - год.
		Самостійна робота	
70 год.	- год.		
Вид контролю: екзамен			

Частка аудиторних занять і частка самостійної та індивідуальної роботи у загальному обсязі годин з навчальної дисципліни становить:

для денної форми навчання – 53 % аудиторних занять, 47 % самостійної та індивідуальної роботи;

для заочної форми навчання – __% аудиторних занять, __ % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.10- 05.01/053.00.01/Б/ОК11 -01-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 4

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів знань про основні принципи будови і функціонування нервової системи людини для розуміння біологічного підґрунтя роботи мозку, поведінки та різних психічних явищ.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- ознайомлення із закономірностями та особливостями функціонування нервової системи людини;
- з'ясування механізмів взаємодії людини і навколишнього середовища через органи чуття;
- формування матеріалістичних уявлень про вищу нервову діяльність людини, природу поведінки та найпоширеніших психофізіологічних явищ і розладів.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 053 «Психологія» та освітньо-професійною програмою «Екстремальна психологія»:

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 053 «Психологія»:

РН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

РН11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

РН14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

РН20. Знати особливості надання психолого-консультативної допомоги та психотерапевтичної допомоги.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть отримати додатково наступні Soft skills:

- *комунікативні навички*: письмове, вербальне й невербальне спілкування; уміння грамотно спілкуватися по e-mail; вести дискусію і відстоювати свою позицію; навички працювати в команді;

- *уміння виступати привселюдно*: навички, необхідні для виступів на публіці; навички проведення презентації;

- *керування часом*: уміння справлятися із завданнями вчасно;

- *гнучкість і адаптивність*: гнучкість, адаптивність і здатність змінюватися; уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблеми;

- *лідерські якості*: уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати рішення; уміння ставити мету, планувати діяльність;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.10- 05.01/053.00.01/Б/ОК11 -01-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 5

- *особисті якості*: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до оточуючих.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Організм людини. Загальна характеристика нервової системи людини.

Тема 1. Людина – біосоціальна істота. Тіло людини. Системи органів. Регуляція функцій (РН1, РН11, РН14, РН20).

Місце людини в системі живих організмів. Основні системи органів людини. Регуляція функцій. Поняття про гомеостаз.

Тема 2. Типи тканин тіла людини (РН1, РН11, РН14, РН20).

Поняття про тканину як систему клітин. Загальні принципи організації тканин. Типи тканин. Взаємозв'язок будови та функцій тканин.

Тема 3. Загальна будова нервової системи (РН1, РН11, РН14, РН20).

Загальна характеристика нервової системи людини. Класифікація нервової системи людини. Нейронна теорія нервової системи. Нейрони і нейроглія. Нервові волокна. Нерви і їх класифікація.

Тема 4. Будова і функції спинного мозку (РН1, РН11, РН14, РН20).

Загальна будова спинного мозку людини. Сегменти спинного мозку. Спинномозкові нерви. Вегетативні і соматичні рефлекси. Захворювання, пов'язані зі спинним мозком. Спинномозкова рідина і її діагностичне значення. Сухожилкові рефлекси.

Тема 5. Вегетативна нервова система (РН1, РН11, РН14, РН20).

Загальна характеристика вегетативної (автономної) нервової системи людини. Будова АНС і особливості проведення нервового імпульсу. Симпатична нервова система. Парасимпатична НС. Метасимпатична НС. Розлади вегетативної нервової системи.

Змістовий модуль 2. Організм людини і середовище існування. Вища нервова діяльність.

Тема 6. Загальна будова головного мозку людини (РН1, РН11, РН14, РН20).

Розвиток головного мозку хребетних. Відділи головного мозку і їх походження. Зовнішня будова головного мозку і його оболонки. Внутрішня будова головного мозку. Провідні шляхи і особливості кровопостачання головного мозку.

Тема 7. Відділи головного мозку. Частина 1 (РН1, РН11, РН14, РН20).

Еволюція відділів головного мозку людини. Черепно-мозкові нерви. Загальна характеристика стовбура мозку. Довгастий мозок. Варолієвий міст. Ретикулярна формація. Будова і функції мозочка. Середній мозок.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.10- 05.01/053.00.01/Б/ОК11 -01-2024
	<i>Випуск 1</i>	<i>Зміни 0</i>	<i>Екземпляр № 1</i>	<i>Арк 18 / 6</i>

Тема 8. Відділи головного мозку. Частина 2 (РН1, РН11, РН14, РН20).

Загальна характеристика проміжного мозку. Таламус. Епіталамус і епіфіз. Гіпоталамус і його функції. Гіпофіз – поєднання нервової і ендокринної систем. Загальна характеристика кінцевого мозку людини. Топографія і функції кори великих півкуль. Вища нервова діяльність. Умовні рефлексі. Механізм передачі нервового імпульсу. Мембранний потенціал: потенціал спокою і потенціал дії. Електричний синапс. Передача нервового сигналу. Хімічний синапс. Медіатори. Наркотичні речовини та біохімічні механізми їх впливу на передачу нервового імпульсу. Наркотична і алкогольна залежність як біохімічний розлад передачі нервових імпульсів.

Поведінка і навчання. Лімбічна система – складові і функції. Пам'ять. Стрес як психофізіологічне явище. Особливості поведінки людини у стресовій ситуації. Постстресовий синдром.

Тема 9. Рецептори та аналізатори (РН1, РН11, РН14, РН20).

Загальна характеристика сенсорних систем людини. Рецептори і їх класифікація. Схема будови аналізатора. Тактильна і больова рецепція. Смакові та нюхові рецептори. Зоровий рецептор. Слуховий рецептор. Розлади сенсорної системи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.10- 05.01/053.00.01/Б/ОК11 -01-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 7

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	лекції	практичні (лабораторні)	самостійна робота	усього	лекції	практичні (лабораторні)	самостійна робота
МОДУЛЬ 1								
Змістовий модуль 1. Організм людини. Загальна характеристика нервової системи людини								
Тема 1. Людина – біосоціальна істота. Тіло людини. Системи органів. Регуляція функцій.	14	6	2	6	-	-	-	-
Тема 2. Типи тканин тіла людини	12	4	2	6	-	-	-	-
Тема 3. Загальна будова нервової системи	12	4	2	6	-	-	-	-
Тема 4. Будова і функції спинного мозку	10	2	2	6	-	-	-	-
Тема 5. Вегетативна нервова система	11	4	1	6	-	-	-	-
Модульний контроль 1	1	-	1	-	-	-	-	-
<i>Разом за змістовий модуль 1</i>	60	20	10	30				
Змістовий модуль 2. Організм людини і середовище існування . Вища нервова діяльність								
Тема 6. Загальна будова головного мозку людини	16	4	2	10	-	-	-	-
Тема 7. Відділи головного мозку. Частина 1	20	6	4	10	-	-	-	-
Тема 8. Відділи головного мозку. Частина 2. Рефлекси	32	12	10	10	-	-	-	-
Тема 9. Рецептори і аналізатори	21	6	5	10	-	-	-	-
Модульний контроль 2	1	-	1	-	-	-	-	-
<i>Разом за змістовий модуль 2</i>	90	28	22	40	-	-	-	-
ВСЬОГО	150	48	32	70	-	-	-	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.10- 05.01/053.00.01/Б/ОК11 -01-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 8

5. Теми практичних (лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
МОДУЛЬ 1			
Змістовий модуль 1. Організм людини. Загальна характеристика нервової системи людини			
1	Організм людини. Системи органів людини. Регуляція функцій.	2	-
2	Типи тканин тіла людини.	2	-
3	Загальна будова нервової системи.	2	-
4	Будова і функції спинного мозку.	2	-
5	Вегетативна нервова система.	1	-
Змістовий модуль 2. Назва			
6	Загальна будова головного мозку людини.	2	-
7	Будова і функції довгастого мозку.	2	-
8	Будова і функції заднього мозку, моста та мозочка.	2	-
9	Будова та функції середнього і проміжного мозку	2	-
10	Будова і функції кінцевого мозку. Будова кори.	2	-
11	ВНД. Умовні та безумовні рефлекси.	2	-
12	Рефлекторна дуга. Механізм передачі нервового імпульсу.	2	-
13	Оцінка особливостей вищої нервової діяльності.	2	-
14	Сенсорні системи: зоровий аналізатор.	2	-
15	Сенсорні системи: слуховий аналізатор.	2	-
16	Сенсорні системи: нюховий, смаковий та дотиковий аналізатори.	1	-
РАЗОМ		18	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.10- 05.01/053.00.01/Б/ОК11 -01-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 9

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
МОДУЛЬ 1			
Змістовий модуль 1. Організм людини. Загальна характеристика нервової системи людини			
1	Тема 1. Людина – біосоціальна істота. Тіло людини. Системи органів. Регуляція функцій. Анатомічна будова основних систем органів людини (опорно-рухова, кровоносна, травна, видільна, гормональна, статеві тощо). Фізіологічні основи функціонування основних систем органів людини (опорно-рухова, кровоносна, травна, видільна, гормональна, статеві).	6	
2	Тема 2. Типи тканин тіла людини. Регенеративні особливості тканин. Розвиток тканин в ембріогенезі. Стовбурові клітини.	6	
3	Тема 3. Загальна будова нервової системи. Етапи еволюції нервової системи. Нервові системи безхребетних і хребетних. Основи антропології. Еволюція нервової системи ссавців: відмінності організації нервової системи, пов'язані з рівнем організації ссавців різних класів; вплив умов існування та поведінки на розвиток нервової системи.	6	
4	Тема 4. Будова і функції спинного мозку. Захворювання, пов'язані зі спинним мозком. Діагностичне значення сухожилкових рефлексів. Ембріональний та постнатальний розвиток хребта та спинного мозку людини. Гігієна хребта та спинного мозку. Формування постави та її роль у нормальному функціонуванні спинного мозку.	6	
5	Тема 5. Вегетативна нервова система. Розлади вегетативної нервової системи.	6	
Змістовий модуль 2. Організм людини і середовище існування. Вища нервова діяльність			
6	Тема 6. Загальна будова головного мозку людини. Основи антропології. Еволюція головного мозку гомінід. Порушення кровопостачання головного мозку: загрози та профілактика захворювань.	10	
7	Тема 7. Відділи головного мозку. Частина 1. Безумовні рефлекси та інстинктивна поведінка. Роль безумовних рефлексів та інстинктів у пристосуванні людини до умов довкілля. Вплив фармацевтичних засобів, які виконують роль медіаторів, на психосоматичні реакції людини. Транспорт речовин через плазматичну мембрану, пасивний та активний транспорт. Функціональні центри стовбура головного мозку. Будова і функції мозочка у представників різних класів хребетних. Особливості розвитку мозочка у зв'язку з особливостями поведінки тварин.	10	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.10- 05.01/053.00.01/Б/ОК11 -01-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 10

8	Тема 8. Відділи головного мозку. Частина 2. Нейрогуморальна регуляція та її анатомічне представництво у головному мозку людини. Медіатори і гормони. Топографія кори головного мозку людини та її експериментальне дослідження. Роль умовних і безумовних рефлексів у формуванні поведінки та навчанні людини. Навчання як психосоматичний процес. Стрес і його вплив на роботу головного мозку.	10	
9	Тема 9. Рецептори та аналізатори. Рецептори та механізми їх взаємодії з нервовими клітинами. Хімічна та просторова рецепція. Смакові рецептори та їх зв'язок з травними функціями шлунковокишкового тракту людини. Орган рівноваги та особливості його функціонування. Роль тренувань. Гігієна органів чуття людини.	10	
РАЗОМ			

7. Індивідуальні самостійні завдання

1. Створіть детальну схему будови нейрона, позначивши всі його структурні компоненти та описавши їх функції.
2. Розробіть презентацію про еволюцію нервової системи, починаючи від найпростіших організмів до людини.
3. Підготуйте доповідь про роль нейромедіаторів у передачі нервових імпульсів, зосередившись на одному конкретному нейромедіаторі (наприклад, серотоніні або дофаміні).
4. Створіть 3D-модель головного мозку (може бути віртуальна або фізична) з позначенням основних відділів та їх функцій.
5. Проведіть порівняльний аналіз симпатичної та парасимпатичної нервової системи, представивши результати у вигляді таблиці.
6. Підготуйте реферат про вплив стресу на нервову систему, включаючи фізіологічні механізми та довгострокові наслідки.
7. Розробіть інфографіку, яка ілюструє процес передачі сенсорної інформації від рецепторів до кори головного мозку.
8. Проведіть міні-дослідження про вплив сну на функціонування нервової системи, використовуючи наукові джерела та власні спостереження.
9. Створіть навчальне відео про роботу рефлекторної дуги, використовуючи анімацію або інші візуальні засоби.
10. Підготуйте есе про зв'язок між анатомією мозку та когнітивними функціями, зосередившись на одній конкретній функції (наприклад, пам'яті або мові).

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.10- 05.01/053.00.01/Б/ОК11 -01-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 11

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються методи навчання, що сприяють досягненню відповідних програмних результатів.

Результат навчання	Методи навчання
<i>PH1</i> Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	<ul style="list-style-type: none"> – Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (проведення дослідів, експериментів, виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (проведення ділових ігор, мозковий штурм, командна робота) – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, вирішення задач, проведення розрахунків, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)
<i>PH11.</i> Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.	<ul style="list-style-type: none"> – Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (проведення дослідів, експериментів, виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (проведення ділових ігор, мозковий штурм, командна робота) – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, вирішення задач, проведення розрахунків, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)
<i>PH14</i> Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.	<ul style="list-style-type: none"> – Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (проведення дослідів, експериментів, виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (проведення ділових ігор, мозковий штурм, командна робота) – Ситуаційний метод

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.10- 05.01/053.00.01/Б/ОК11 -01-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 12

Результат навчання	Методи навчання
	– Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, вирішення задач, проведення розрахунків, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)
<i>PH20</i> Знати особливості надання психолого-консультативної допомоги та психотерапевтичної допомоги.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (проведення дослідів, експериментів, виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (проведення ділових ігор, мозковий штурм, командна робота) – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, вирішення задач, проведення розрахунків, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)

9. Методи контролю

Перевірка досягнення програмних результатів навчання здійснюється з використанням наступних методів.

Результат навчання	Методи контролю
<i>PH1</i> Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	– Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань, вправ, кейсів – Перевірка виконання та захист практичних робіт – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен
<i>PH11</i> Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати	– Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань, вправ, кейсів

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.10- 05.01/053.00.01/Б/ОК11 -01-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 13

Результат навчання	Методи контролю
ефективність власних дій.	<ul style="list-style-type: none"> – Перевірка виконання та захист практичних робіт – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен
<i>РН14</i> Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань, вправ, кейсів – Перевірка виконання та захист практичних робіт – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен
<i>ПРН20</i> Знати особливості надання психолого-консультативної допомоги та психотерапевтичної допомоги.	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань, вправ, кейсів – Перевірка виконання та захист практичних робіт – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен

10. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Державному університеті «Житомирська політехніка» та розподілу балів, що наведений нижче.

Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни включає:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.10- 05.01/053.00.01/Б/ОК11 -01-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 14

– поточний, модульний та підсумковий контроль – для здобувачів денної форми навчання;

– поточний та підсумковий контроль – для здобувачів заочної форми навчання.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня засвоєння знань, формування умінь і навичок здобувачів вищої освіти впродовж вивчення ними матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять.

Модульний контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за модуль (змістові модулі) навчальної дисципліни. Модульний контроль проводиться під час навчального заняття після завершення вивчення матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Модульний контроль здійснюється у формі письмової роботи.

Підсумковий контроль проводиться для підсумкового оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення навчальної дисципліни. Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену. Процедура складання екзамену визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Розподіл балів з навчальної дисципліни

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
Для здобувача денної форми навчання	
Виконання завдань поточного контролю	60
Виконання завдань модульного або підсумкового контролю	40
Підсумкова семестрова оцінка	100
Для здобувача заочної форми навчання	
Виконання завдань поточного контролю	60
Виконання завдань підсумкового контролю	40
Підсумкова семестрова оцінка	100

Розподіл балів за виконання завдань поточного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Виконання завдань під час навчальних занять ¹	56	
Виконання та захист індивідуальних самостійних завдань ²	4	
Виконання науково-дослідної роботи та інших видів робіт (додаткові – заохочувальні бали) ³ :		
1. Участь у студентських предметних олімпіадах, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, грантах, науково-дослідних проектах	20	
2. Підготовка наукових статей.	20	
3. Підготовка тез доповідей наукових конференцій.	10	
Разом за виконання завдань поточного контролю	60	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.10- 05.01/053.00.01/Б/ОК11 -01-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 15

Розподіл балів за виконання завдань під час навчальних занять

Види робіт здобувача вищої освіти ¹	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Відповіді (виступи) на заняттях	3	
Участь у дискусії	3	
Виконання тестових завдань	10	
Виконання та захист практичних завдань, вправ, кейсів	40	
Разом за виконання завдань під час навчальних занять	56	-

Розподіл балів за виконання завдань модульного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти денної форми навчання	Кількість балів за семестр
Виконання завдань модульного контролю 1	20
Виконання завдань модульного контролю 2	20
Разом за виконання завдань модульного контролю	40

Якщо здобувач вищої освіти денної форми навчання виконав завдання модульного контролю і з урахуванням отриманих балів за поточний контроль набрав у сумі 60 балів або більше, він може погодити дану оцінку в електронному кабінеті і вона стане семестровою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни.

Якщо здобувач вищої освіти денної форми навчання під час вивчення навчальної дисципліни набрав 60 балів або більше і бажає покращити свій результат успішності, він проходить процедуру підсумкового контролю у формі екзамену. Набрані бали за виконання завдань підсумкового контролю, а також бали за поточний контроль сумуються і формується семестрова оцінка з навчальної дисципліни. Бали, які здобувач вищої освіти набрав за виконання завдань модульного контролю, при цьому не враховуються під час розрахунку семестрової оцінки з навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти допускається до процедури підсумкового контролю у формі екзамену, якщо за виконання завдань поточного контролю набрав 20 балів або більше.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.10- 05.01/053.00.01/Б/ОК11 -01-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 16

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав 15–19 балів, він отримує право за власною заявою опанувати окремі теми (змістові модулі) навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми¹. Вивчення окремих складових навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, здійснюється у вільний від занять здобувача вищої освіти час.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав від 0 до 14 балів (включно), він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни та має академічну заборгованість. Здобувач вищої освіти отримує право за власною заявою опанувати навчальну дисципліну у наступному семестрі понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми¹.

Процедура надання додаткових освітніх послуг здобувачу вищої освіти з метою вивчення навчального матеріалу дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, визначена у Положенні про надання додаткових освітніх послуг здобувачам вищої освіти в Державному університеті «Житомирська політехніка».

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках окремих тем навчальної дисципліни, здійснюється викладачем за зверненням здобувача вищої освіти та представленням документів, які підтверджують результати навчання (сертифікати, свідоцтва, скріншоти тощо). Рішення про визнання та оцінка за відповідну частину освітнього компонента приймається викладачем за результатами співбесіди зі здобувачем вищої освіти.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках цілого освітнього компонента, здійснюється за процедурою, яка визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

¹ Положення щодо вивчення навчального матеріалу дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, не поширюється на останній семестр навчання на всіх рівнях вищої освіти.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.10- 05.01/053.00.01/Б/ОК11 -01-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 17

Шкала оцінювання

Шкала ЄКТС	Національна шкала	100-бальна шкала
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

11. Глосарій

№ з/п	Термін державною мовою	Відповідник англійською мовою
1	Нейрон	Neuron
2	Синапс)	Synapse
3	Аксон	Axon
4	Дендрит	Dendrite
5	Кора головного мозку	Cerebral cortex
6	Нейромедіатор	Neurotransmitter
7	Мієлінова оболонка	Myelin sheath
8	Мозочок	Cerebellum
9	Стовбур мозку	Brainstem
10	Спинний мозок	Spinal cord
11	Периферична нервова система	Peripheral nervous system
12	Центральна нервова система	Central nervous system
13	Вегетативна нервова система	Autonomic nervous system
14	Нейроглія	Neuroglia
15	Рефлекторна дуга	Reflex arc
16	Гіпоталамус	Hypothalamus
17	Лобна частка	Frontal lobe
18	Потилична частка	Occipital lobe
19	Скронева частка	Temporal lobe
20	Спинномозкова рідина	Cerebrospinal fluid

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.10- 05.01/053.00.01/Б/ОК11 -01-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 18

12. Рекомендована література

Основна література

1. Анатомія та психофізіологія ЦНС : навч. посіб. для студентів першого освітнього рівня «бакалавр» ОП «Психологія», ОП «Кризова психологія» (частина I) / уклад.: В. А. Оверчук, С. С. Міщук, В. Г. Боженко. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. 192 с.
2. Комісова Т. Є., Мамотенко А. В., Коваленко Л. П. та ін. Вікова анатомія та фізіологія людини : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. до курсу "Вікова анатомія та фізіологія людини". Харків : ФОП Петров В. В, 2021. 111 с.
3. Коц С. М., Коц В. П. Вікова фізіологія та вища нервова діяльність : навч. посіб. Харків : ХНПУ, 2020. 287 с.
4. Купчак С. В., Грицуляк В. Б., Халло О. Є., Долинко Н. П. Анатомія і еволюція центральної нервової системи : курс лекцій, 2019. 157 с.
5. Пасічніченко О. М., Макарчук М. Ю. Фізіологія нервів та м'язів : конспект лекцій. Київ, 2020. 157 с.

Допоміжна література

1. Анатомо-фізіологічні основи нервової системи: методичні рекомендації до проведення практичних занять та виконання самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія». Укладачі В.А.Дуфинець, І.І. Штих. Мукачєво: МДУ, 2021. 33 с.
2. Аппельханс, О. Л., Нескоромна, Н. В., Антонова, Н. А., Матюшенко, П. М. Вегетативна нервова система людини: навчальний посібник. Одеса. 2023. 100с.
3. Білаш, С. М., Проніна, О. М., Коптев, М. М., Пирог-Заказникова, А. В., Коваль, Я. В. Спланхнологія. Центральна нервова система і органи чуття. Навчально- методичний посібник із дисципліни «Анатомія людини» для студентів II курсу стоматологічного факультету із нормативним терміном навчання. - Полтава: ФОП-Мирон І.А., 2020. - 145 с.
4. Хавіна І.В., Гура Т.В., Чебакова Ю.Г. Анатомія нервової системи та вищої нервової діяльності: навчально- методичний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за спеціальністю 053 «Психологія». Харків : НТУ «ХП», 2020. – 103 с.
5. Michael-Titus, Adina T., and Peter Shortland. *The Nervous System, E-Book: Systems of the Body Series*. Elsevier Health Sciences, 2022
6. Netter, Frank H. *Netter Atlas of Human Anatomy: A Systems Approach-E-Book: paperback+ eBook*. Elsevier Health Sciences, 2022.

13. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Всесвітня організації охорони здоров'я <https://www.who.int/>
2. Міністерство охорони здоров'я України <https://moz.gov.ua/>
3. Центр громадського здоров'я України <https://phc.org.ua/>
4. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України <https://mepr.gov.ua/>
5. Постійне представництво України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2612-who>
6. КНП «Обласний інформаційно-аналітичний центр медичної статистики» Житомирської обласної ради <https://phczt.org.ua/>
7. Тіло людини (інтерактивний атлас) <https://www.healthline.com/health/human-body-maps>
8. Візуальний медичний словник <https://www.curehunter.com/public/dictionary.do>